

CONVERGENȚA REALĂ ȘI PARITATEA PUTERII DE CUMPĂRARE

Prof. univ. dr. Ion GHIZDEANU – Președinte
Comisia Națională de Prognoză

Rezumat	Abstract
<p>Deși convergența reală nu beneficiază de ținte integraționiste clare și cuantificabile, așa cum s-a statuat în cazul convergenței nominale, este deja acceptat la nivel european că cea mai adecvată măsură a progreselor de convergență reală o reprezintă paritatea puterii de cumpărare (PPC). Indiferent de abordările teoretice sau econometrice ale convergenței reale, abordări ce vor fi prezentate în sinteză în articol, evaluarea reducerii decalajelor dintre state necesită o determinare relativ echivalentă a indicatorilor macroeconomici, care să elimine incoerențele metodologice sau specificitățile economice interne. La aceste dezeritate răspunde paritatea puterii de cumpărare căreia i s-a alocat în articol un punct distinct.</p>	<p>Even if the real convergence does not have clear and quantifiable integrationist targets as one can find in the nominal convergence case it is widely accepted at the European level that the most adequate measure of real convergence progress is represented by the purchasing power parity (PPP). Regardless the theoretical or econometrical approaches of the real convergence, approaches which will be briefly presented in the article, the assessment of the reduction of the disparities among countries needs a relative equivalent determinant of the macroeconomic indicators or the domestic economic specificities. To all these issues the purchasing power parity is answering and in consequence a distinct point is dedicated within this article.</p>
Cuvinte cheie:	Keywords:
<p>√ convergența reală, paritatea puterii de cumpărare, prețuri, produs intern brut</p>	<p>√ real convergence, purchasing power parity, prices, gross domestic product</p>

1. Convergența reală

Convergența reprezintă unul din principalele repere ale strategiei integrării europene. Mai mult, termenul *convergență* s-a folosit doar spre a caracteriza tendințele de apropiere a nivelurilor de dezvoltare a economiilor reale sau procesul ajungerii din urmă a economiilor avansate de către economiile sărace. Abia în ultimul deceniu termenul s-a extins și asupra evoluției în timp a unor aspecte legate de îndeplinirea condițiilor de aderare la Uniunea Europeană, prin compatibilizarea instituțională și administrativă (transpunerea și aplicarea acquis-ului comunitar), precum și a unor procese legate de asigurarea stabilității economice și monetare și de îndeplinirea criteriilor de acces la Zona Euro a țărilor membre UE, ca o condiție constituțională de trecere la faza superioară a procesului de integrare.

Studierea problemei convergenței reale nu este nouă, aproape toți marii economiști care s-au preocupat de dezvoltarea economică pe termen lung introducând în studiile lor aspecte incidente problemelor convergenței reale. Mulți dintre ei au tratat însă această problemă în mod implicit atunci când au analizat rolul factorilor de producție în dezvoltarea economică pe termen lung. Tot în mod implicit, ei au tratat problema convergenței reale și atunci când s-au referit, pe de o parte, la dezvoltarea economică, iar pe de altă parte, la evoluția anumitor categorii de activități sau/și ramuri economice complexe, cu mare impact economic și social, precum și la instituții și mecanisme economice (structura piețelor, repartiția rezultatelor economice privity ca formă de stimulare economică).

Odată cu dezvoltarea modelelor neoclasice de creștere economică, dar mai ales odată cu trecerea la aplicații econometrice ale acestor modele, precum și ale altor modele evaluate de creștere a început studiul *convergenței reale* într-o formă explicită și într-un mod sistematic. “De asemenea, problema convergenței reale a stat în atenția cercetărilor aplicative din domeniul

integrării europene, precum și în atenția autorităților decizionale din Uniunea Europeană, implicate în conducerea și monitorizarea procesului de integrare.”¹

Prin urmare, notele prin care poate fi definită *convergența reală* astăzi exprimă:

- Tendințele de apropiere a nivelurilor de dezvoltare a economiilor reale, inclusiv procesul-tendință de reducere a decalajelor dintre economiile avansate și economiile sărace prin creșterea ritmurilor de dezvoltare a celor de pe urmă;
- Măsura în care evoluează în timp procesele legate de îndeplinirea condițiilor de aderare la Uniunea Europeană prin compatibilizarea instituțională și administrativă (transpunerea și aplicarea acquis-ului comunitar);
- Măsura în care evoluează în timp procesele corelate asigurării stabilității economice și monetare, precum și procesele legate de asigurarea criteriilor de acces la Zona Euro a țărilor membre UE;
- Gradul în care procesul de integrare prinde contur real (măsura în care strategiile de integrare sunt implementate la nivelul statelor membre, al Uniunii Europene ca organism supra-național).

Prin urmare, studiile despre convergență presupun “descrierea modului în care diferiți factori și mecanisme economice, sociale și politice acționează sau concură la atenuarea unor diferențe sau decalaje dintre aceste entități”². Totodată, apropierea nivelului indicatorilor economici, sociali, monetari, financiari și de performanță ai țărilor/regiunilor, asigurarea reducerii decalajelor privind nivelul de dezvoltare, asigurarea stabilității monetare și financiare în toate țările, precum și compatibilizarea structurilor și mecanismelor instituționale și administrative ale diferitelor țări/regiuni fac obiectul studiilor despre convergență.

În baza acestor considerații, ne raliem opiniei formulate de domnul Aurel Iancu în privința identificării a *trei tipuri* de convergență:

a) *Convergența reală* – prin care se indică înlăturarea decalajelor dintre state în privința nivelului de dezvoltare (venitul pe locuitor și productivitatea);

b) *Convergența nominală*, aplicată în domeniul monetar – prin care se exprimă realizarea stabilității economice, precum și trecerea țărilor de la moneda națională la moneda unică europeană;

c) *Convergența instituțională* – care indică compatibilizarea, ca structură și ca funcționare a instituțiilor statelor membre cu instituțiile UE.

Convergența reală reprezintă un obiectiv esențial al integrării României în Uniunea Europeană: “Înlăturarea decalajului dintre România și UE cât mai rapid nu este posibilă numai prin forțele pieței, întrucât aceste forțe conduc mai degrabă la divergență și polarizare. De aceea, sunt necesare instrumente și mecanisme speciale, ca de exemplu coeziunea.”³

În esență, **convergența reală reflectă interdependența dintre unicitatea pieței europene și specificul piețelor naționale**, neputându-se în consecință identifica reguli și indicatori care să reflecte modul în care economiile naționale se armonizează pentru ca în mod sistemic să formeze o altă economie – economia europeană.

În fapt, convergența reală se referă la structuri, fluxuri și comportamente legate de producția, distribuția și consumul de bunuri și servicii, care prin combinare trebuie să maximizeze performanțele Pieței Unice Europene. Din acest punct de vedere deși procesul de convergență reală pare și este în primul rând un proces endogen fiecărei entități naționale, acesta are și o conotație globalizatoare, mai ales din perspectiva scopului său, respectiv acela de armonizare a economiilor zonale într-un tot unitar, competitiv și eficient.

Chiar și din această sumară abordare sistemică rezultă că, înainte de toate, convergența reală este în primul rând **un concept structural**, de reflectare a evoluției – în interdependența

¹ Iancu, A. (coordonator) – *Convergență economică*, Academia Română, Institutul de Cercetări Economice, Ed. Academiei Române, București, 2008, p. 16

² Iancu, A. – *Problema convergenței economice*, Revista Oeconomica nr. 4/2006, p. 5

³ Ghizdeanu, I. – *Prognoza regională*, Ed. Mustang, București, 2010, p. 9-10

lor națională și europeană – diverselor sectoare și activități economice. Mai mult, o abordare cuprinzătoare a convergenței reale nu trebuie să se limiteze la sectoarele “strict economice” ci **trebuie să privească societatea în ansamblul său.**

În fine, **complexitatea deosebită a convergenței reale** face ca procesul de convergență reală să fie un proces dificil și îndelungat. Acesta, în general, excede perioada convergenței nominale. Dacă privim într-o dinamică sistemică, putem aprecia că procesul de convergență reprezintă o stare “de echilibru” a economiei europene, privită ca sistem global, către care se tinde, dar care nu este niciodată atinsă.

2. Paritatea Puterii de Cumpărare (PPC)

Programul European de Comparare reprezintă un program european (al Eurostat), al cărui obiectiv este compararea în termeni reali a indicatorilor macroeconomici și îndeosebi a produsului intern brut.

Acest program reprezintă o parte componentă a Programului de Comparații internaționale, inițiat sub egida ONU și Băncii Mondiale în anii '70.

În cadrul acestui program se evaluează **paritatea puterii de cumpărare care exprimă echivalența între nivelul prețurilor exprimate în aceeași monedă din diferite țări.** Teoria parității puterii de cumpărare are o istorie îndelungată în economie, fiind utilizată în literatura de specialitate de aproape o sută de ani. Argumentul teoretic îl reprezintă legea prețului unic conform căreia dacă două bunuri (servicii) pe două piețe diferite sunt identice, atunci ele vor avea același preț, bineînțeles, exprimat în aceeași monedă. Extinderea teoriei la toate bunurile din economie conduce la PPC și oferă posibilitatea determinării unei valori reale a macroindicatorilor mult mai corecte.

Paritățile puterii de cumpărare (PPC) se utilizează atât în calitate de convertori de monedă, cât și ca deflatori spațiali de preț. Fac conversia diferitelor valute într-o monedă comună și, în procesul de conversie, egalizează puterea de cumpărare eliminând diferențele între nivelurile de preț între țări. Astfel, când PIB și componentele (calculate prin metoda cheltuielilor) sunt convertite într-o monedă comună cu PPC, acestea sunt valorificate la același nivel de preț și deci reflectă doar diferențele între volumele de bunuri și servicii achiziționate în țări.⁴

Paritatea puterii de cumpărare poate fi privită din mai multe unghiuri, care pot fi parțial sau total ilustrate în analizele macroeconomice, respectiv:

- Un indice de preț pentru un bun sau serviciu, diferit de prețurile de consum, calculat prin comparație; acesta ilustrează raportul dintre prețurile aceleiași mărfi în două țări;
- Un indicator de deflatare a produsului intern brut și a componentelor sale (de exemplu, consumul final), caz în care se ia în calcul un coș de bunuri și servicii comparabile și reprezentative pentru toate piețele supuse comparației internaționale; în fapt acest indicator este un indicator agregat al prețurilor;
- Un indicator al bunăstării, al puterii de cumpărare a locuitorilor diferitelor țări;
- O exprimare indirectă a cursului de schimb de echilibru; cursul de schimb implicat în această metodă reprezintă raportul dintre PPC-urile României și ale unei țări din Zona Euro⁵; altfel spus, se poate aprecia că dacă PIB-ul calculat pe baza cursului mediu de schimb este mai mic decât PIB-ul calculat pe baza PPC, moneda națională este subevaluată în raport cu euro sau, altfel spus, rata de schimb efectivă subvaluează nivelul general al prețurilor; există o rezervă în această abordare prin faptul că PIB prin metoda PPC se exprimă printr-o monedă teoretică și nu prin euro.

Moneda este “Puterea de Cumpărare Standard” (PCS), care reprezintă moneda de referință stabilită la nivelul Uniunii Europene pentru a exprima rezultatele Programului European de

⁴ Eurostat – *Manualul metodologic privind PPC, Methodologies and Working Papers*, ediția 2012, ISSN 1977-0375

⁵ Bojeșteanu, E. – *Relații monetar-financiare internaționale*, ASE - București, 2009, p. 39-40

Comparare. PCS este o unitate de valută convențională care exclude influența diferențelor între nivelul prețurilor dintre țări.⁶

De regulă, din PPC se obțin trei seturi de indici:

- Indicii cheltuielilor finale reale – sunt măsurări de volum, care reflectă mărimile relative ale grupelor de produse sau ale agregatelor comparate. La nivelul PIB, aceștia sunt utilizați pentru compararea mărimii economice a țărilor;
- Indicii cheltuielilor finale reale pe cap de locuitor – sunt măsurări de volum standardizate, care reflectă grupele de produse sau agregatele comparate pe cap de locuitor. La nivelul PIB-ului, sunt utilizate adeseori pentru compararea bunăstării economice a locuitorilor diferitelor țări;
- Niveluri comparative ale prețurilor – sunt raporturile dintre PPC și ratele de schimb. La nivelul PIB, acestea oferă o măsurare a diferențelor dintre nivelurile generale ale prețurilor țărilor respective. Coeficientul de variație a nivelurilor comparative ale prețurilor se aplică ca un indicator al convergenței prețurilor între statele membre ale UE.⁷

Așa cum se preciza la început, prima și cea mai importantă utilizare a PPC o reprezintă calculul produsului intern brut real și evaluarea decalajelor dintre țările membre UE după acest indicator. Este vorba despre produsul intern brut exprimat în PCS (un euro ca medie pe ansamblul UE asemănător din punct de vedere conceptual cu “dolarul internațional” utilizat de Banca Mondială).

Din acest punct de vedere, PIB-ul la PCS constituie bază pentru două tipuri de analize:

- analiza puterii economice care este oglindită de valoarea PIB-ului la PCS, și
- analiza nivelului de dezvoltare și convergenței reale, pe baza produsului intern brut la PCS pe locuitor.

În acest sens, Eurostat precizează în Metodologia privind PPC: “La nivel de PIB, indicii de volum sunt utilizați pentru a compara dimensiunea economică a țărilor, iar indicii de volum pe locuitor pentru compararea decalajelor privind bunăstarea materială a rezidenților.”⁸

În structură, metoda PPC se utilizează la componentele de utilizare ale produsului intern brut, în principal cheltuielile pentru investiții și cheltuielile pentru consum. După cum se preciza la începutul articolului, convergența reală reprezintă un concept structural reflectând în esență procesul de compatibilizare a economiilor naționale în cadrul pieței unice europene. Din păcate însă modificările structurale aferente procesului de convergență nu pot fi comparate prin PPC, pentru că această metodă de comparație nu se utilizează și la structura produsului intern brut pe activități (ramuri).

Cheltuielile respective, exprimate la paritatea de cumpărare standard (PCS), sunt cu adevărat cele reale pentru că, fiind la același nivel de preț, reflectă doar diferențele în volumele de bunuri și servicii achiziționate în țările supuse comparației. Ca urmare, cheltuielile pentru consumul final, exprimate în PCS, exprimă, cu grad mare de relevanță, decalajele de nivel de trai dintre cetățenii țărilor europene.

Indicatorul care măsoară bunăstarea materială a gospodăriilor este “Consumul individual actual” (AIC în engleză). Prin comparare cu produsul intern brut, prin consumul pe locuitor la PCS (AIC) se poate analiza măsura în care creșterea economică se reflectă în nivelul de trai. Spre exemplu, Polonia se situa în anul 2014 la 68% față de media UE după PIB pe locuitor la PCS și la 74% față de media UE din punctul de vedere al consumului pe locuitor la PCS. În cazul Sloveniei, proporțiile sunt inverse: 83% la PIB pe locuitor și numai 74% la AIC pe locuitor. În România, AIC pe locuitor se situa la 55% față de media UE, iar PIB pe locuitor la circa 54%.⁹

Paritatea puterii de cumpărare este utilizată pentru a deriva indicii de preț (deflatori). Aceștia sunt rapoarte dintre PPP și cursurile de schimb și ilustrează modul în care diferă nivelurile de

⁶ INS – *Anuarul Statistic al României*, ediția 2014, București, p. 707

⁷ Anghelache, C., Gheorghe, M., Voineagu, V. – *Metode de măsurare și analiză a inflației*, Ed. Economică, București, ISBN 978-973-709-632-6, 2012, p. 249

⁸ Eurostat – *Manualul metodologic privind PPC, Methodologies and Working Papers*, ediția 2012, ISSN 1977-0375, Bruxelles

⁹ Eurostat – *Newsrelease* nr. 107/2015

preț între țări la nivel de produs intern brut; prin comparația dintre țări, se identifică diferențele în privința nivelurilor generale de preț.

În fine, trebuie evidențiat că paritatea puterii de cumpărare, respectiv PIB la PCS se utilizează de factorii decizionali. Comisia Europeană le folosește pentru alocarea fondurilor structurale, iar FMI pentru stabilirea cotei contribuțiilor membrilor săi.

3. Convergența reală a economiei românești

Criza economico-financiară din anii 2007-2009 a afectat profund economia europeană și a întârziat semnificativ procesul de convergență reală. Convergența și coeziunea economico-socială rămân priorități ale UE, dar ritmul de convergență nu va mai reveni la cel de dinaintea crizei.¹⁰

Zonele și țările cu dezechilibre macroeconomice și cu un potențial intern de dezvoltare mai redus au fost mai afectate. Chiar dacă în general criza globală nu a întrerupt procesul de convergență reală, sunt multe componente ale acestui proces care arată că, fără politici comunitare concrete și destinate în principal acestui scop, pericolul unei evoluții divergente a economiilor reprezintă o realitate. Avem în vedere pe de o parte adâncirea decalajelor între regiuni în cadrul economiilor naționale, iar pe de altă parte evoluția divergentă a unor țări, cu niveluri de dezvoltare apropiate.

O integrare europeană și eficientă înseamnă un proces de convergență generalizat, atât la nivelul țărilor, cât și în interiorul acestora. Din acest punct de vedere putem vorbi de două modalități de apreciere a convergenței reale, respectiv: cea națională, adică apropierea de media europeană, precum și cea globală, din perspectiva Uniunii Europene în ansamblul său. În Programele de convergență ale țărilor membre UE, inclusiv cel al României, se stabilesc obiectivele din perspectiva națională, concretizate în reducerea decalajelor față de media europeană, indiferent dacă convergența reală a UE se îmbunătățește sau nu. Evident, se pornește de la premisa că apropierea de medie a cât mai multor țări conduce la o îmbunătățire a convergenței în UE în ansamblul său. Dar logica matematică nu se aplică pe termen scurt și mediu. Iar dacă evaluarea se detaliază la nivelul regiunilor, reducerea decalajelor devine și mai complicată. Exemplul României este un argument suficient pentru imaginea distorsionată pe care o dă uneori o medie, națională sau europeană. România în ansamblul său și-a îmbunătățit convergența reală, dar între regiuni a avut loc, după criză, un proces de divergență.

De asemenea, evidențiem că raportul dintre PIB/locuitor la PCS din Zona Euro și cel de pe ansamblul UE s-a menținut relativ constant în perioada 2007-2014. Mai mult, acest raport dintre Germania și Franța s-a înrăutățit, de la 1,08/1 în anul 2007 la 1,15/1 în anul 2014, ilustrând tendința de divergență. O evoluție asemănătoare se semnalează și în cazul altor state dezvoltate vecine. Între Suedia și Finlanda în anul 2007 raportul de divergență era de 1,08, iar în anul 2014 a ajuns la 1,14.

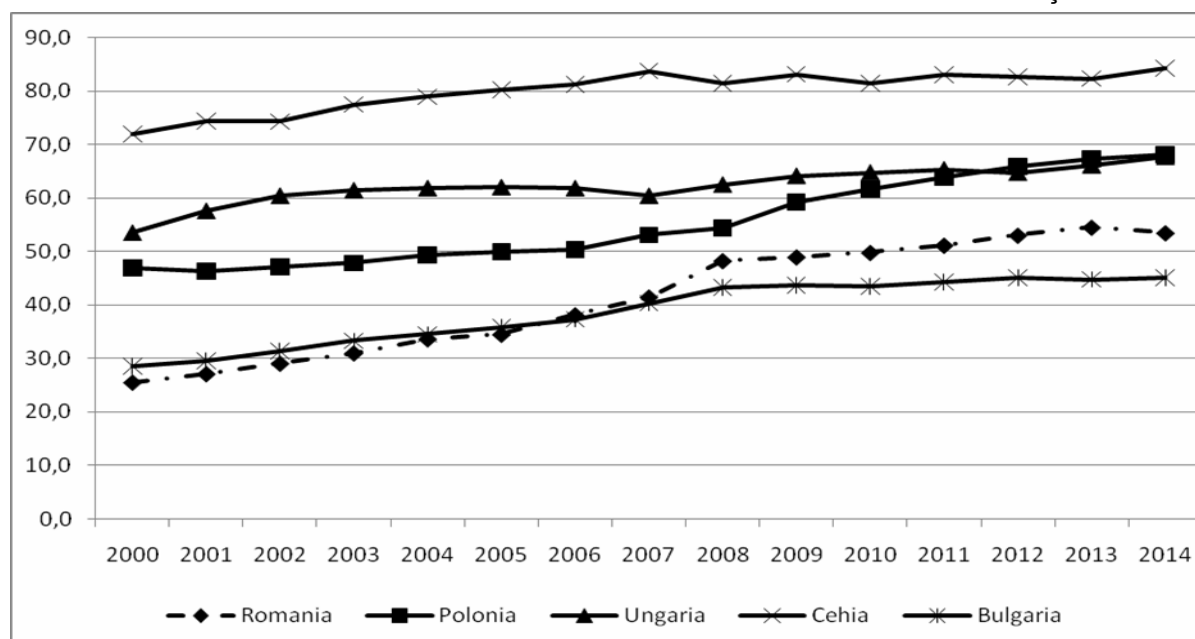
Și în cazul statelor nou-membre ale Uniunii Europene apar astfel de evoluții divergente zonale, cu implicații în funcționarea optimă a pieței unice europene. În timp ce România și-a îmbunătățit convergența reală față de media europeană cu 12 puncte procentuale între anii 2007 și 2014, de la 41,5% în anul 2007 la 53,5% în anul 2014, Ungaria a înregistrat în aceeași perioadă (2014 față de 2007) un spor de convergență reală de 7,3 puncte procentuale, iar Bulgaria doar 4,8 puncte procentuale. La polul opus se situează Cehia, care nu și-a îmbunătățit convergența reală (doar un plus de 0,5 puncte procentuale în ultimii 7 ani) și Slovenia unde gradul de convergență reală s-a redus de la 87,2% în anul 2007 la 82,8% în anul 2014.

Viteza de convergență diferită a făcut ca după aderarea la UE, decalajele dintre România și aceste țări să se reducă. În anul 2014, spre exemplu, România a atins decalajul față de media UE pe care Polonia îl avea în anul 2007.

¹⁰ Albu, L. (coordonator), Ghizdeanu, I., Iordan, M. – *Viziunea asupra situației la care ar trebui să ajungă România în anul 2035*, capitol în volumul "Strategia de dezvoltare a României în următorii 20 ani", Academia Română, Ed. Academiei Române, 2015

De asemenea, dacă în anul 2007 decalajul relativ dintre România și Ungaria era de 19 puncte procentuale, în anul 2014 acesta a ajuns la 14,3 puncte procentuale.

- % față de UE28 -

PIB pe locuitor exprimat în PCS în unele state noi-membre

După anul 2000, pregătirea României pentru aderarea la UE, aderarea și evoluția post-criză, au fost însoțite de o creștere economică robustă, care i-a permis avansarea pe calea convergenței reale. Dacă în anul 2000 produsul intern brut pe locuitor exprimat în PCS reprezenta doar 26,3% din media UE, în anul 2014 acesta se situează la 53,5%, după ce în anul 2013 se atinsese 54,5%.

Această traiectorie, respectiv dublarea convergenței reale a fost posibilă pentru că în perioada 2000-2014 față de o creștere economică medie în UE de 1,4%, în România s-a înregistrat un ritm mediu anual de 3,6%. Dacă ne referim la valoarea nominală a produsului intern brut, diferența în favoarea economiei românești a fost și mai pronunțată.

- % -

	1995-2010*	2000-2008	2009-2014	2000-2014
PIB – creștere reală				
- UE **	1,9	2,3	0,0	1,4
- România	3,0	6,1	-0,1	3,6
PIB – nominal				
- UE	3,9	4,3	1,2	3,0
- România	5,6	10,4	2,8	7,3

*) CE – DG ECFIN – Proгноza de primăvară, **) 1996-2010

Sursa: Eurostat și INS

Creșterea medie anuală a produsului intern brut

Cu toate acestea, România se menține sub pragul de 60% din media UE¹¹, situație în care se mai află doar Bulgaria și Croația, chiar dacă după anul 2007 România a înregistrat cel mai ridicat ritm de creștere a produsului intern brut pe locuitor la PCS.

¹¹ În Programul de convergență 2015-2018 din aprilie 2015 se estimează că în anul 2018 produsul intern brut pe locuitor la PCS ar putea ajunge la 65%.

	2000		2007		2014	
1	România	25,5	Bulgaria	40,3	Bulgaria	45,1
2	Bulgaria	28,6	România	41,5	România	53,5
3	Letonia	35,7	Polonia	53,1	Croația	59,0
4	Estonia	42,9	Letonia	59,7	Letonia	64,5
5	Polonia	46,9	Lituania	60,5	Ungaria	67,8
6	Croația	49,0	Ungaria	60,5	Polonia	68,1
7	Slovacia	49,5	Croația	61,2	Grecia	71,8
8	Ungaria	53,6	Slovacia	67,1	Estonia	72,9
9	Cehia	71,9	Estonia	68,6	Lituania	73,6
10	Portugalia	79,1	Malta	78,3	Slovacia	76,2

Sursa: Eurostat

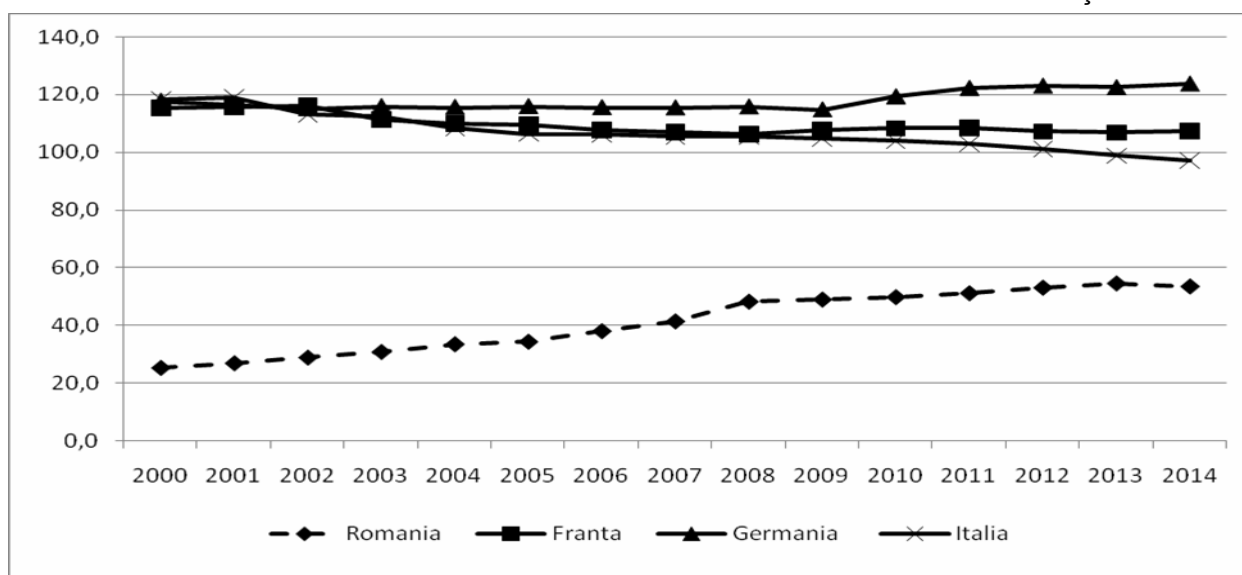
Decalaje relative față de media UE28 a ultimelor 10 state membre

Totuși, este de semnalat că în ultimii doi ani se înregistrează o încetinire a convergenței produsului intern brut pe locuitor al României față de media europeană. În general, pe măsura dezvoltării, creșterile anuale relative devin mai moderate și progresele par mai lente. Mai mult, acestea nu mai sunt influențate de nivelul specific al prețurilor (deflatori mult peste media europeană), ci doar de evoluția creșterii economice. Spre exemplu, Germania avea în anul 1999 un PIB pe locuitor la PCS cu 22% peste media UE, ca peste 15 ani, respectiv în anul 2014 acesta să fie cu 23,8% peste media UE.

Dar România este încă penultima țară din UE28 după acest indicator și reducerea cu un punct procentual în anul 2014 față de 2013 poate fi considerată îngrijorătoare. Scăderi mai pronunțate în anul 2014 s-au înregistrat în: Grecia (1,1 pp), Malta (1,1 pp), Croația (1,5 pp), Italia (1,8 pp), Suedia (1,8 pp), Cipru (3 pp) și Finlanda (3,3 pp). Deși în 5 țări din Zona Euro s-au înregistrat îmbunătățiri sensibile ale convergenței, totuși Zona Euro s-a menținut la 1,07 față de media europeană.

Mai mult, raportul între prima țară (Olanda în anul 2012 și Irlanda în anul 2014) din punctul de vedere al PIB/locuitor la PCS și ultima țară (Bulgaria) s-a situat în anul 2014 la același nivel ca în anul 2012, respectiv la 2,9/1.

- % față de UE28 -

Evoluția PIB/locuitor la PCS în România și principalele țări din Zona Euro

Din perspectivă multianuală și mai ales a avantajelor sau dezavantajelor pe termen lung aderării la Zona Euro, evoluția PIB pe locuitor la PCS în Franța, Spania și mai ales Italia arată că rigorile monedei unice nu sunt așa de ușor de depășit. Italia se poziționează în anul 2001 (în anul 2002 moneda euro a înlocuit monedele naționale) peste Franța și Germania, arătând un PIB pe locuitor la PCS cu 19,2% peste media UE28. Situația s-a înrăutățit în permanență, astfel încât în anul 2013 Italia a ajuns să fie sub media UE28 după acest indicator (98,9% față de medie), la distanță de Franța și Germania.

4. Revizuirea SEC și convergența reală

Sistemul European de Conturi Naționale (SEC)¹² a fost revizuit în anul 2010 în conformitate cu modificările introduse în Sistemul ONU al Conturilor Naționale. Noul SEC a fost implementat de către statele membre începând cu luna septembrie 2014.

Principalele îmbunătățiri aduse SEC 2010 din perspectiva problematicii acestui articol, sunt următoarele:

- **Capitalizarea cheltuielilor de cercetare și dezvoltare**

Cercetarea și dezvoltarea (R&D) au fost mult timp recunoscute de către economiști ca având caracteristici de active fixe: drepturi de proprietate definite, utilizări de lungă durată și repetate și beneficii în procesul de producție. Într-o economie modernă, digitală, aflată în plină dezvoltare, R&D este o investiție deosebit de importantă pentru viitor.

În SEC 2010 cheltuielile de cercetare și dezvoltare sunt înregistrate ca formare brută de capital fix și nu (ca) cheltuieli curente, cum a fost cazul în ESA 95. Aceasta este îmbunătățirea majoră introdusă de SCN 2008 și SEC 2010. Identificarea și tratarea cheltuielilor de cercetare și dezvoltare ca investiții este un element important în contextul strategiei Europa 2020.

- **Capitalizarea cheltuielilor militare**

În SEC 95, achizițiile militare ale sistemelor de armament și ale mijloacelor de furnizare a acestora, cum ar fi avioane militare sau nave, au fost tratate drept consum intermediar, indiferent de durata lor de viață. SEC 2010 recunoaște acum valoarea lor pentru securitatea țărilor pe o perioadă de mai mulți ani și tratează toate cheltuielile militare ca formare brută de capital fix, atunci când acestea se încadrează în definiția de a fi folosite în producție pe o perioadă mai mare de un an.

- **Mărfuri trimise în străinătate pentru procesare**

Valoarea bunurilor expediate în străinătate pentru procesare nu va mai avea un impact asupra exporturilor brute și a cifrelor de import, deoarece SEC 2010, în lumina globalizării, folosește o modificare în abordarea proprietății și nu se mai bazează pe mișcările fizice. SEC 2010 înregistrează doar un serviciu de procesare importat. Acest lucru va reduce nivelul exporturilor și importurilor, dar nu va afecta echilibrul mondial al contului curent.

- **Sistemele de pensii**

SEC 2010 prezintă o analiză mai detaliată a sistemelor de pensii. În plus, într-un tabel suplimentar sunt afișate toate drepturile de pensii de asigurare socială acumulate până în prezent, inclusiv pensii de asigurări sociale și sistemele de pensii de stat fără constituire de rezerve.

SEC 2010 va modifica, de asemenea, înregistrarea plăților forfetare primite de guverne de la corporații publice în schimbul preluării obligațiilor de pensii ale acestor angajatori, prin recunoașterea unei creșteri a obligațiilor de pensii ale guvernului.

În vederea pregătirii punerii în aplicare a SEC 2010 în anul 2014, Eurostat a elaborat ghiduri de implementare pentru o serie de probleme, inclusiv pentru cercetare și dezvoltare, prețuri și volume și bunuri trimise în străinătate pentru procesare, precum și pregătirea pentru punerea în aplicare a programului de transmitere a SEC 2010.

În România, principala influență strict legată de noul Sistem European de Conturi provine din **recunoașterea cheltuielilor de cercetare-dezvoltare ca formare de capital fix.**

¹² *Regulamentul (UE) nr. 549/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 mai 2013 privind Sistemul european de conturi naționale și regionale din Uniunea Europeană (JO L 174/26.06.2013)*

MACROECONOMIE

Eurostat, prin colaborare directă cu fiecare organizație statistică din țările membre ale UE, a îmbunătățit înregistrarea statistică a unor activități deja menționate în vechiul sistem de conturi.

SEC 95 alineatul (1.13g) și 3.08 (ultimul paragraf) prevede că activitățile ilegale care îndeplinesc criteriile unei tranzacții economice trebuie incluse în calculul PIB/VNB. Activitățile ilegale sunt definite ca acele tranzacții care sunt, în general, interzise de legislația națională. Delimitarea între ceea ce se consideră legal sau ilegal poate varia de la o țară la alta. Un criteriu important de includere a activităților ilegale în conturile naționale este de a îndeplini criteriile unei tranzacții economice, ceea ce înseamnă o interacțiune între unități de comun acord, astfel încât nicio parte nu este obligată, în acest context, să efectueze activități ilegale.

	2010	2011	2012	2013
PIB - creștere nominală (%)	1,9	1,4	1,7	1,7
Schimbări metodologice (ESA 2010) - % din PIB	0,5	0,4	0,5	0,5
din care:				
- cheltuieli de cercetare-dezvoltare recunoscute ca formare de capital	0,5	0,4	0,4	0,3
Îmbunătățiri statistice - % din PIB	1,4	1,0	1,1	1,2
din care:				
- activități ilegale	0,5	0,3	0,3	0,3
Revizuire curentă - % din PIB			0,1	

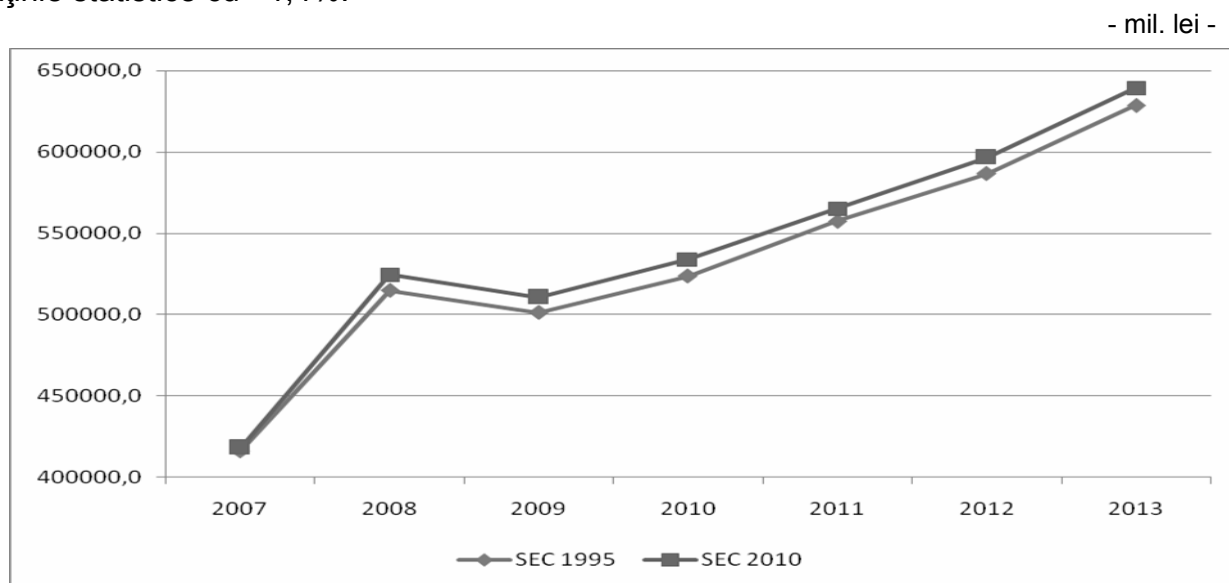
Impactul schimbărilor metodologice și îmbunătățirilor statistice

Impactul modificărilor asupra nivelului PIB variază semnificativ între statele membre ale UE și în esență au modificat decalajele în favoarea statelor dezvoltate, cu pondere mare a cheltuielilor de cercetare-dezvoltare. Sintetic diferențele au fost următoarele:

- În Zona Euro, impactul total a fost de +3,5% din PIB; modificările metodologice au revizuit nivelul PIB din 2010 cu +2,2%, din care 1,9% prin includerea cercetării-dezvoltării în Formarea Brută de Capital (FBC); îmbunătățirile statistice cu +1,3%;

- În UE, impactul total a fost de 3,7% din PIB; modificările metodologice au revizuit nivelul PIB din 2010 cu +2,3%, din care 1,9% prin includerea cercetării-dezvoltării în FBC; îmbunătățirile statistice cu +1,4%;

- În România, impactul total a fost de 1,9% din PIB; modificările metodologice au revizuit nivelul PIB din 2010 cu +0,5%, din care 0,5% prin includerea cercetării-dezvoltării în FBC; îmbunătățirile statistice cu +1,4%.

Produsul intern brut nominal

Aceste diferențe s-au reflectat și în indicatorul de convergență reală. Produsul intern brut pe locuitor la PCS a fost în România în anul 2012 (anul pentru care s-a efectuat conversia de la vechiul SEC la noul SEC) în valoare de 13.600 unități monetare conform SEC 95 și de 14.000 unități monetare în baza noului Sistem European de Conturi, deci un plus de doar 400 unități monetare.

În cazul Germaniei, plusul de valoare la PIB/locuitor, exprimat în PCS în același an 2012, a fost de 1.000 unități monetare. În cazul Marii Britanii, sporul de PIB/locuitor la PCS a fost de 1.800 unități monetare.

Ca urmare, decalajele României față de primele țări după PIB/locuitor la PCS s-au majorat.

- % -

	SEC 95	SEC 2010
1. Țări peste media UE		
Germania	2,32	2,32
Marea Britanie	1,96	2,03
Franța	2,04	2,02
Italia	1,88	1,91
Suedia	2,37	2,39
Danemarca	2,36	2,36
2. Țări nou-membre		
Polonia	1,26	1,24
Cehia	1,52	1,56
Ungaria	1,25	1,22

Sursa: Calcule ale autorului pe baza datelor Eurostat

**Decalaje relative dintre PIB-ul/locuitor la PCS din România (1,00)
și principalele țări din UE în anul 2012**

În concluzie, România își îmbunătățește convergența reală, exprimată prin PIB/locuitor la PCS, chiar dacă în ritmuri mai moderate. În prezent decalajul se apropie de 55% din media europeană. Având în vedere că statele care au adoptat în ultimii ani moneda euro aveau un produs intern brut exprimat în PCS peste 60% din media UE, rezultă că în următorii 3 ani ar trebui accelerat procesul de convergență reală, pentru ca obiectivul aderării la moneda euro să fie realist. În acest cadru menționăm că Slovacia, care a adoptat euro în anul 2009, avea la acel moment un PIB/locuitor la PCS puțin peste 70% din media UE (ESA 2010) și cu o îmbunătățire a convergenței reale cu 16 puncte procentuale față de 2003. Estonia când a adoptat moneda euro, respectiv în anul 2011, avea un PIB/locuitor exprimat în PCS la 64% din media UE de la acel moment (ESA 2010).